

Ефективні форми партнерських взаємин.

1. Ефективні форми налагодження партнерських взаємин

Створення освітнього середовища, яке засноване на принципах педагогіки партнерства, – справа не надто складна. Але вона потребує чіткої та цілеспрямованої взаємодії всіх учасників освітнього процесу, а також усвідомлення ними важливості досягнення спільної мети.

Педагогічне партнерство закладу дошкільної освіти з іншими зацікавленими особами може мати *різні форми і рівні*:

- партнерство всередині системи освіти між соціальними групами професійної спільноти;
 - партнерство працівників освітньої організації з представниками інших сфер;
 - партнерство зі спонсорами, благодійними організаціями
- Взаємодія ЗДО з соціумом включає в себе наступні напрямки:
- роботу з державними структурами та органами місцевого самоврядування;
 - взаємодія з установами освіти, науки і культури;
 - взаємодія з установами охорони здоров'я;
 - роботу з сім'ями вихованців ЗДО.

У педагогіці партнерства використовуються найрізноманітніші *форми навчання*:

- колективно-груповою роботою, колективна творча робота,
- роботою в мікрогрупах,
- роботою в змінних групах,
- ігровою діяльністю.

Форми налагодження партнерських взаємин педагога з батьками можуть бути: – *колективними* (університет педагогічних знань, батьківські збори, конференції, зустрічі з батьками, засідання „круглого столу”, вечори запитань і відповідей, засідання батьківського комітету, дні відкритих дверей, семінари-практикуми, створення групи батьків-порадників, спільні свята, спортивні змагання, відпочинок у вихідні дні тощо), – *індивідуальними* (вступне анкетування, попередні візити батьків з дітьми до дошкільного закладу, консультації, відвідування педагогами своїх вихованців удома, телефонний зв'язок, бесіди тощо),

груповими (консультації, клуби взаємодопомоги, школа молодих батьків, гуртки за інтересами, вечори запитань та відповідей, зустрічі з цікавими людьми), *наочно-письмовими* (батьківські куточки, тематичні стенди, ширмочки, планшети, папки-пересувки, дошка оголошень, інформаційні листки, анкетування, скринька пропозицій, неформальні листи, родинні газети, педагогічна бібліотека) – *наочно-інформаційними* (виставки дитячих робіт, магнітофонні записи бесід з дошкільниками, відеофрагменти організації різних видів діяльності, реклама книг, публікацій у періодиці, в системі Інтернет з проблем сімейного виховання).

Навчальний тренінг – це форма активної взаємодії педагога та батьків, завдяки якій учасники отримують нові корисні знання та формують позитивний досвід вирішення нагальних проблем. Він ґрунтується на постійній взаємодії учасників задля пошуку відповідей на важливі запитання. Крім того, тренінги базуються на принципах рівноправності та партнерства, що дозволяє краще розвивати педагогічні можливості батьків. Тренінг – інтерактивна форма навчання батьків, яка передбачає набуття батьками певних знань та вмінь. У тренінгу використовуються ігри, дискусії, аналіз ситуації, вправи, лекції, семінари, консультації. Під час проведення тренінгу слід дотримуватись таких правил: учасники потребують допомоги; необхідно всіляко заохочувати батьків до пошуку адекватних, морально зумовлених рішень, а не нав'язувати їм готові моделі поведінки; ставлення до учасників повинно мати характер співробітництва, коли кожний з них відчуває, що його поважають і цінують, а не маніпулюють ним, примушуючи обирати певний вид дій; забезпечення атмосфери комфорту (вільне висловлювання думок, ідей, здійснення дій і вчинків); кожна вправа тренінгу є не алгоритмом, а моментом «переживання» досвіду певної поведінки. Педагогічний практикум – це спосіб розвитку педагогічного мислення у батьків, під час якого можна ознайомитися з найбільш ефективними стратегіями розв'язання навчальних та педагогічних ситуацій. Наприклад, учасники мають змодельовати конфліктну ситуацію (яка може відбутися у реальному житті) та знайти способи її вирішення. Водночас кожен учасник має висловити власне бачення суті проблеми.

Практикум – це форма вироблення у батьків педагогічних умінь у вихованні дітей, ефективного вирішення педагогічних ситуацій, це своєрідне тренування педагогічного мислення батьків-вихователів. Мета педагогічного практикуму – це закріпити інформацію та свідомо використовувати отримані знання у вирішенні конкретних завдань, що передбачає самостійне читання педагогічної літератури та виконання певних завдань-рекомендацій.

Круглий стіл – обговорення, яке проводиться з метою обміну думками задля вирішення конкретних проблем. Завдяки таким зустрічам можна краще зрозуміти позиції одне одного, детально розглянути нагальні проблеми, висловити власні зауваження та аргументи. Ділова гра – форма спільної роботи вчителя та батьків, коли учасники, виконуючи певні ролі, спільно знаходять оптимальні варіанти вирішення проблемної ситуації. Вона може бути організована у змагальній формі, але не має створювати атмосферу протистояння. Такі ігри формують позитивний досвід вирішення реальних проблем у різних ситуаціях.

Дискусія – традиційна, але дієва форма взаємодії з батьками, коли всі учасники активно висловлюють свою позицію щодо проблемного питання, аргументовано її відстоюють, конструктивно критикують думки колег та спільними зусиллями знаходять компромісні варіанти вирішення питань. Під час таких обговорень усі присутні можуть знайти спільну мову. Успіх дискусії залежить від її підготовки. Головний принцип дискусії – повага до позиції будь-якого учасника. До проведення дискусії доцільно підготувати виставку педагогічної літератури для батьків. Індивідуальні зустрічі дозволяють обговорити важливі питання, які стосуються життя та навчання кожної дитини. Це дає можливість предметно вивчити успішність учня, оцінити його успіхи та визначити проблемні точки у навчальному процесі.

На відміну від батьківських зборів, *регулярні індивідуальні зустрічі з батьками* є практикою, що не так часто використовується у навчальних закладах, хоча вона є надзвичайно важливою процесі спілкування з батьками. Першу зустріч з батьками потрібно провести ще до початку навчального року. Мета цієї зустрічі – знайомство. Під час цієї зустрічі вчитель зустрічається з дитиною, її батьками, дізнається про очікування батьків щодо навчання своєї дитини та починає встановлювати відкриті, дружні стосунки. Окрім названих форм налагодження партнерських взаємин педагога з батьками є батьківські збори та інші форми роботи з батьками. Чим більше деталей ви продумаєте і сплануєте, тим ефективніше пройдуть ваші збори і батьки залишаться задоволеними як результатами, так і процесом.

Колективні батьківські збори – це одна з найпоширеніших форм роботи з батьками. Їх готує і проводить педагог. Це форма здійснення педагогічного навчання батьків, обговорення питань, засіб формування батьківського колективу. Збори бувають загальні і групові. В. Котирло рекомендувала в старших дошкільних групах проводити настановчі збори, на яких ознайомлюють батьків із завданнями психологічної підготовки дітей до школи. На зборах розглядають актуальні педагогічні проблеми, докладно обговорюють найістотніші питання виховання дітей, добре ілюструючи його конкретними фактами з життя дітей групи. Чергову тематику зборів обирають батьки. В. Сластьонін підкреслював різноманітність видів батьківських зборів: організаційні, тематичні, збори-диспути, підсумкові (чвертні) і т. д. Батьківські збори проводяться групові й загальні (для батьків усього закладу). Загальні – організовуються 2-3 рази на рік. На яких обговорюють завдання на новий навчальний рік, результати освітньої роботи, питання фізичного виховання й проблеми літнього оздоровчого періоду. На загальні збори можна запросити лікаря або представника методичної служби міста. Передбачаються виступи батьків. Групові – проводяться раз в 2-3 місяці. На обговорення виносять 2-3 питання (одне питання готує вихователь, по інших можна запропонувати виступити батькам або комусь із фахівців). Зі звіту про виконання рішення зборів повинні починатися наступні збори. На зборах також вибирають Батьківський комітет, метою якого є захист законних інтересів своїх дітей, а також надання допомоги педагогічному колективу в реалізації завдань дошкільного закладу (допомагає дитячому саду в оформленні приміщень, у придбанні необхідних посібників для навчання і виховання дітей, в організації ремонту установи, бере участь у проведенні батьківських зборів).

Лекція – це форма психолого-педагогічної просвіти, яка розкриває сутність тієї чи іншої проблеми виховання. Найкращий лектор – це учитель-вихователь, який знає інтереси, проблеми і клопоти батьків. Головне в лекції – науковий аналіз виховних явищ, ситуацій.

Конференція – форма педагогічної просвіти, яка передбачає розширення, поглиблення і закріплення знань про виховання дітей і була популярною у 60-ті роки. Тема конференції повинна бути конкретною, повідомлятися заздалегідь. Конференції можуть бути науково-практичними, теоретичними, читацькими, з обміну досвідом, конференціями матерів, батьків. Її проведення супроводжується виставкою дитячих робіт, педагогічною літературою для батьків, їхніми виступами, концертами художньої самодіяльності, розповідями пам'яток для батьків та дітей тощо. Зауважимо, що теми виступів на конференціях повинні розкривати одну центральну проблему.

Рольові ігри – форма колективної творчої діяльності з вивчення рівня сформованості педагогічних умінь учасників. Методика рольової гри передбачає визначення теми, розподіл ролей між учасниками гри, попереднє обговорення можливих позицій і варіантів поведінки учасників гри.

Відвідування занять – це така форма педагогічного пропагування, яка дає змогу показати батькам роботу дитячого садка, методи навчання і виховання дітей, щоб потім вони використали їх у сімейному вихованні. Цікаво, що таке проникнення в життя дитячого садка дає змогу батькам побачити свою дитину в дитячому колективі й іноді відкриває її з нового для них боку. Педагог звертає увагу батьків на характер взаємовідносин дітей на заняттях і разом з батьками аналізує побачене, шукає причини відхилень, якщо такі є, у поведінці дітей.

Зустрічі за «круглим столом» – така форма роботи з батьками сприяє підвищенню їхньої педагогічної культури, допомагає виробити єдині підходи у вихованні дошкільників. Зміст зустрічі – допомогти батькам проникнути у сутність проблеми, розібратися в технології її вирішення, знайти правильний шлях свого і спільного з вихователем впливу на дітей.

Бесіда – це найбільш поширена і доступна форма індивідуальної роботи з батьками, яка передбачає цілеспрямовану організацію обміну думками. Зміст бесід визначається виховними завданнями, які стосуються окремого індивіда чи групи дітей. За формою проведення визначають бесіди фронтальні, індивідуальні, групові, а також розрізняють заплановані та епізодичні бесіди, прогнозуючі і не передбачувані. В бесіді потрібно чітко визначити мету: що необхідно з'ясувати, чим можемо допомогти. Зміст бесіди має бути значимий для батьків, щоб спонукав до висловлення. Потрібно тільки говорити, але й слухати батьків, виражати свою зацікавленість, доброзичливість, адже під час бесіди батьки більш охоче і відверто розповідають про ті прикраси, які часом можуть бути в сім'ї, про занепокоєння, яке викликає поведінка дитини, про успіхи дитини. Індивідуальні бесіди можуть проходити з ініціативи вихователя або батьків. Виходячи з плану роботи, індивідуальних бесід з батьками, відвідувань сім'ї, спостережень за поведінкою дітей у групі, вихователь підбирає матеріал для колективних бесід-консультацій, групових і загальних батьківських зборів.

Відвідування сімей – ефективна форма індивідуальної роботи педагога з батьками, встановлення контакту з сім'єю. Під час відвідування сім'ї вихователь знайомиться з умовами життя дитини, розмовляє з батьками про характер дитини, її інтереси і нахили, про ставлення до батьків, дає поради щодо виховання дитини, інформує батьків про успіхи їхньої дитини. Це дозволяє вихователю познайомитися з загальною атмосферою в сім'ї, з досвідом сімейного виховання. Також відвідування дають вихователю можливість спілкуватися і з іншими членами сім'ї, які часто беруть участь у вихованні дитини (з сестрами і братами, бабусями і дідусями). Необхідно заздалегідь погодити з батьками зручний для них час відвідування, а також визначити мету свого візиту. Під час візиту треба бути доброзичливим та не допускати критики, поради (одиночні!) давати тактовно, ненав'язливо. Поведінка і настрої дитини (радісний, розкутий, притихлий, збентежений, привітний) також допоможуть зрозуміти психологічний клімат родини. Інших членів сім'ї теж потрібно залучити до бесіди. Наприклад, неувага до бабусі, яка в основному займається вихованням онука, може звести нанівець цей візит, а в деяких випадках навіть

викликати конфлікт. Вихователь, аналізуючи поведінку дошкільника в дитячому садку та порівнюючи її з поведінкою вдома, разом з батьками шукає правильні прийоми педагогічного впливу. У результаті відвідування дітей вдома, індивідуальних бесід з батьками, проведення опитувань складається уявлення про реальні виховні можливості кожної сім'ї (взаємини між батьками і дітьми, між дорослими членами родини, ступінь батьківського авторитету, увага батьків до дітей, методи виховання, засоби заохочення і покарання). Зазначимо, що особливо відповідальні перші відвідини. Від того, як вони відбудуться, багато в чому залежить встановлення довір'я і контакту між вихователями і батьками. На наш погляд – це допомагає знайти правильний підхід до дітей, полегшує подальшу роботу з батьками. Ми вважаємо, що саме відвідування підказують теми бесід з батьками, консультацій, тематику матеріалів для «батьківських куточків». Важливо відразу після відвідування продумати, якщо в цьому є потреба, характер роботи як з дитиною, так і з батьками.

Чергування батьків – це така форма роботи з батьками, під час якої вони більш глибоко знайомляться з режимом закладу, вимогами, які пред'являють до дітей у питаннях самостійності, поведінки, спостерігають, а й іноді беруть участь у навчально-виховному процесі

Консультації – це форма роботи з батьками, яка передбачає надання батькам педагогами необхідної допомоги з різних проблем сімейного виховання. Консультації можуть бути: за кількістю сімей (індивідуальні, групові, масові); за участю членів сім'ї (з усією сім'єю, з батьком, матір'ю і дитиною); за місцем проведення. У спілкуванні з батьками педагог повинен проявляти максимум тактовності. Педагогам слід дотримуватись таких принципів успішного консультування: довірливі стосунки, взаємоповага, зацікавленість, компетентність. Тематику консультацій слід визначати індивідуально, диференційовано, враховуючи вік батьків, їхню педагогічну спрямованість. Бувають консультації плановими (що намічають заздалегідь) і позаплановими (призначаються ініціативи завідувача або вихователя, і на прохання самих батьків). На групові консультації можна запрошувати батьків різних груп, що мають однакові проблеми або, навпаки, успіхи у вихованні (примхливі діти; діти з яскраво вираженими здібностями до малювання, музики). Цілями консультації є засвоєння батьками певних знань, умінь; допомога їм у розв'язанні проблемних питань. Форми проведення консультацій різні (кваліфіковане повідомлення фахівця з наступним обговоренням; обговорення статті, заздалегідь прочитаної всіма запрошеними консультацію; практичне заняття, наприклад, на тему «Як розучувати з дітьми вірші»).

Батьківські куточки – це наочно-письмова форма взаємодії з батьками. У «батьківських куточках» розміщують короткі тексти на педагогічні теми, консультації, відповіді на запитання батьків, списки рекомендованої дитячої та педагогічної літератури. Необхідними складовими частинами батьківського куточка є інформаційні бюлетені, скринька для пропозицій. Демонстрація фільмів на педагогічні теми – це така форма роботи з батьками, яка заслуговує на визнання глядачів, тому що в ній доступнорозкривається суть тієї чи іншої педагогічної проблеми. Під час перегляду таких фільмів батьки починають активно мислити, вирішуючи педагогічні завдання.

День відкритих дверей дає можливість познайомити батьків дошкільним закладом, його правилами, особливостями освітньо-виховної роботи, зацікавити нею й залучити до участі. Проводиться екскурсія по дошкільній установі з відвідуванням групи, де виховуються діти батьків, які прийшли. Показується фрагмент роботи дошкільної установи (колективна праця дітей, збори на прогулянку й ін.). Після екскурсії й перегляду завідувач або вихователь-методист розмовляють з батьками, з'ясовують їхнє враження, відповідають на питання, які виникають

Також існують *нетрадиційні форми педагогічного партнерства з батьками*:

«*Батьківська пошта*» і «*Телефон довіри*» – нетрадиційні форми спілкування з родиною. Враховується зайнятість батьків. Будь-який член родини має можливість у короткій записці висловити сумніви з приводу методів виховання своєї дитини, звернутися по допомогу до конкретного фахівця й т.п. Телефон довіри допомагає батькам анонімно з'ясувати якінебудь значимі для них проблеми, попередити педагогів про помічені незвичайні прояви дітей. Бібліотека ігор (ігротека) – нетрадиційна форма взаємодії з родиною. Оскільки ігри вимагають участі дорослого, це змушує батьків спілкуватися з дитиною. Якщо традиція спільних домашніх ігор прищеплюється, у бібліотеці з'являються нові ігри, придумані дорослими разом з дітьми. «Батьківська пошта» – нетрадиційна форма спілкування з родиною. Враховується зайнятість батьків. Будь-який член родини має можливість у короткій записці висловити сумніви з приводу методів виховання своєї дитини, звернутися по допомогу до конкретного фахівця й т.п. Отже, співдружність з сім'єю – є одним із першочергових завдань у кожному дошкільному закладі. Сучасне життя спонукає до урізноманітнення форм спільної роботи з батьками та використання різних форм і методів, щоб залучити батьків до співпраці. Яка є запорукою успішної взаємодії ЗДО і родини. Здійснення цієї роботи, досягнення в ній справжнього успіху можливі лише при індивідуальному підході до кожної сім'ї. Тільки тоді батьки йтимуть до закладу дошкільної освіти зі своїми радощами та сумнівами, стають єдиним колективом, завжди допомо